

Täysistunto

Perjantai 27.3.2020 klo 16.00—18.11

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja edustaja Kontula.

Keskustelu

16.01 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyshän on työmarkkinajärjestöjen koronapaketin yhdestä osasta. Tässä lakiesityksessä lomautusilmoitusaikaa lyhennettäisiin 14 päivästä 5 päivään, lomautusta koskevaa yt-neuvotteluaikaa 6 viikosta tai 14 päivästä 5 päivään, minkä lisäksi määräaikaisen työntekijän lomautus mahdollistuisi ja samoin koeaikapurku taloudellisin ja tuotannollisin perustein.

Kysymys on aika pitkälle työntekijöiden oikeuksiin käyvistä muutoksista, joita sitten tapainotetaan muilla laeilla, sekä tänään myöhemmin käsittelyyn tulevalla hallituksen toisella esityksellä että sitten toivottavasti ensi viikolla käsittelyyn saatavalla esityksellä.

Tämä nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ei koske kaikkia työnantajia johtuen siitä, että nämä muutokset ovat joka tapauksessa työehtosopimusautonomian takana ja TESien mukaan mennään. Tällä hetkellä tieto on se, että valtaosa työmarkkinakentästä on jo tehnyt tarvittavat TES-muutokset tai on juurikin niitä tekemässä, mutta selvää on, että kaikilla aloilla tähän ei tulla menemään. Valiokunta ei pitänyt tätä tilannetta tarkoituksenmukaisena mutta ei kuitenkaan katsonut tässä tilanteessa millään muotoa tarpeelliseksi puuttua työehtosopimusautonomiaan.

Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että kun kysymys on toteutustavaltaan näinkin hajanaisesta muutospaketista ja hyvin teknisistä asioista, niin pitäisi erityisesti painottaa asiasta tiedottamista, jotta me emme saa aikaan työmarkkinakentällä valtavaa epätietoisuutta sellaisella hetkellä, jossa muutenkin palikat ovat vahvasti liikkeessä.

Tämän lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että kun koeaikapurku tullaan tekemään taloudellisin ja tuotannollisin perustein, tulisi työntekijän saada tämä purku kirjallisesti, koska sillä voi olla merkitystä hänen myöhempään työllistymiseensä. Ja lakiesityshän on väliaikainen, mikä sen vaikutusta rajaa asianmukaisesti. Se on voimassa kesäkuun loppuun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Kun on näitä etukäteen pyydettyjä puheenvuoroja, jotka eivät ole järjestelmässä vielä, niin kysyn, onko ne peruutettu. Onko edustaja Holopainen peruuttanut vai? On peruuttanut. Edustaja Lehto on peruuttanut? Selvä. — Edustaja Lohi.

16.04 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Minusta tässä edellä edustaja käytti hyvän puheenvuoron näistä perusteista, ja nyt kun ajatellaan poikkeusoloja, joissa elämme, niin haluan kyllä kiittää tässä tilanteessa työmarkkinaosapuolia, että he ovat yhdessä tehneet pohjatyötä tähän hallituksen esitykseen ja sopineet tällaisista poikkeuksista työelämälaainsäädäntöön. Kun katsoo näitä yksityiskohtia, niin nämä eivät ole kyllä tässä tilanteessa pelkästään tarpeellisia vaan suorastaan välttämättömiä. Monessa tilanteessa yrityksen kassavirta ja tuotteiden ja palveluiden kysyntä on saattanut kertakaikkisesti yhtäkkiä romahtaa täydellisesti. Silloin jos meidän tavoite on — kuten se on meillä täällä yhteinen tavoite — että tässä kriisissä yksikään suomalainen terve yritys ei ajautuisi konkurssiin, niin silloin meidän pitää luoda heille työkaluja, että he pystyvät reagoimaan ja nopeasti lomauttamaan, vaikka se ei ole kenenkään tavoite. Yhteiskunta tulee vastaavasti vastaan sitten näitten omavastuupäivien osalta.

Liittyen tähän koeaikapurkuun tai itse asiassa enemmänkin siihen, että myös määräaikaisista työsuhteista saadaan lomauttaa: Se on valtavan tärkeää erityisesti toimialoille, joilla on kausityöntekijöitä. Saattaa olla siis tilanne, että on kokoaikaisia työntekijöitä, jotka ovat toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa ja olleet vuosia yrityksessä, ja sitten on sesonkiin otettu määräaikaisia työntekijöitä, ja nyt tässä tilanteessa, jos ei tämmöistä säännöstä tulisi, näitä määräaikaisia, jotka ovat muutaman kuukauden sesonkiin palkattuja, vaikkapa kevään sesonkiin matkailualalle, ei voisi lomauttaa, mutta nämä toistaiseksi voimassa olevat pitkät työsuhteet pitäisi lomauttaa tässä tilanteessa, ja se ei olisi tietenkään kohtuullinen lopputulos. Tämäkin esimerkki osoittaa, että nämä säännökset ovat välttämättömiä ja tarpeellisia tässä tilanteessa, ja kuitenkin on haettu kokonaisuuden kannalta hyvin tasapainoinen paketti ottaen huomioon myös työntekijän oikeudet ja toimeentulon turvan. Minusta esitys on hyvä ja kannatettava.

16.06 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Meillä on tällä hetkellä tosi vakava tilanne yhteiskunnassa, ja varmaan jokaisella meistä sähköpostit ovat täynnä erilaisia kyselyitä: Mitä teen? Olen yksinyrittäjä, minne voisın ottaa yhteyttä? Koskeeko tämä minua? Pitääkö minun mennä töihin? Mistä saan tuloja? Mitä tehdä?

Samaan aikaan kunnat ovat olleet pitkään taloudellisessa ahdingossa. Tästä on ollut täällä salissa jo ennen tätä karmivaa tilannetta ja poikkeustilaa paljon puhetta, ja me olemme monet kuntapäätäjät ja mietimme siellä työnantajan ominaisuudessa ja työnantajan luottamusmiehinä, miten saamme talouden tasapainotettua. Nyt tämä korona on tullut myös työnantajina toimivien kuntien harteille, ja kunnathan tekevät lakisääteisesti paljon hyvää työtä koulutoimessa, siivoustoimessa, sosiaali- ja terveystoimessa, ympäristöterveydenhuollossa ja monessa muussa.

Tämä on oikea paketti yksityisille yrityksille — paljon pitäisi vielä tehdä — mutta oikeastaan olen vähän harmissani, että täällä ei ole yhtään ministeriä, jolta olisin voinut kysyä, mikä tilanne on kuntien kanssa. Siellä painiskellaan jo valmiiksi hyvin paljon lomautusten kanssa, irtisanomisten kanssa, ja pohditaan talouden tasapainottamista, ja nyt tämä tuli päälle. Kunnat ovat valtavan suuri työnantajareservi. On sinänsä harmi, että ministeri ei ole paikalla. En tiedä, onko täällä jonkinlaiset uudet käsittelyt, kun oli toivottavaa, että minis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

terit olisivat enemmän paikalla ja varsinkin tässä poikkeustilassa, jos kansalaiset katsovat näitä lähetekeskusteluja ja palautekeskusteluja.

Täällä on hyviä ratkaisuja paljon, ja toivon, että tämä menee todella nopeasti ohi. Omas- ta puolestani toivon, että osaan vastata kaikkiin kysymyksiin, joita te kansalaiset sieltä lä- hetätte. Toivon, että kaikki noudattavat ohjeita ja muuta.

Meillä istunnot jatkuvat tänään vielä pitkään. Kiitän työ- ja tasa-arvovaliokuntaa no- peasta ja hyvästä työstä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministereiltä on pyydetty, että he ovat erityisesti lähetekes- kusteluissa paikalla. Nytkin se olisi tietysti suotavaa, tärkeää, mutta valtioneuvostolla on ylimääräinen istunto 16.30.

16.09 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkineen tässä on kyse merkittä- västä lakiesityksestä, ja on todella hyvä, että työmarkkinajärjestöt pystyivät hyvin nopeasti tekemään ratkaisuja, joilla voidaan sekä lomauttamisen aikaa että sitten yt-neuvottelujen aikaa merkittävästi lyhentää tähän viiteen päivään. Tämä tulee pelastamaan yrityksiä, ol- koonkin, että se ei ole ainoa asia, siellä on moni muukin huoli tämän lisäksi. Työelämän puolelta tämä on keskeinen asia yrityksille, mutta tämä on keskeinen asia myöskin työntekijöille, koska on paljon todennäköisempää, että kun nopeasti voi lomauttaa, niin yritys on vielä hengissä tämän kriisin jälkeen. Silloin on työntekijöillä myös työpaikka, eli tämä on kyllä järkevällä tavalla tehty.

Oleellinen asia, joka tähän tietysti liittyy, vaikka se ei tässä lakiesityksessä olekaan, on myös se, että kun työnantaja voi nopeammin lomauttaa, niin sitten myöskin lomautettu saa ilman omavastuuaikaa lomautuskorvauksen, eli tämä on molemmin puolin reilu ratkaisu. Lisäksi muutenkin tässä on työntekijöiden asemaa parannettu suhteessa työttömyystur- vaan, mikä on sitten seuraavassa kohdassa.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin todeta, että kokoomus jätti vastalauseen tähän esi- tykseen, yhteen sen kohtaan, joka on periaatteellisesti mutta myös käytännöllisesti merkit- tävä. Se liittyy siihen, että tämä koko laki on alisteinen TESeille eli ainoastaan, jos TESeis- sä on mainittu joku aika tai on määritelty, mikä on minimiaika, joka pitää esimerkiksi en- nen lomautuksia käyttää, ja jos sitä aikaa ei ole sovittu tähän viiteen päivään, silloin me noudatamme sitä TESissä olevaa pidempää ajanjaksoa. Nyt valiokunta sai selvityksen, että ehkä 80—90-prosenttisesti TESeihin on muutettu tämä viiden päivän ajanjakso, ja se on tietysti ollut hyvä liike, mutta on aika erikoista, että yritykset ja työntekijät ovat eri asemas- sa keskenään riippuen siitä, millä toimialalla he toimivat ja onko sillä toimialalla tehty TESiin muutoksia vai ei. Se on sinänsä hyvä, että järjestäytyneet ja järjestäytymättömät yritykset ovat nyt tällä kertaa samassa asemassa, mutta tämä on kuitenkin periaatteellisesti niin merkittävä kysymys, että kyllä tällaisessa poikkeusolotilanteessa lain pitäisi mennä näitten työehtosopimusten edelle, ja silloin tämä asia olisi ollut täysin selvä ja silloin se vastaisi myös sitä informaatiota, jonka ministerit ovat täällä antaneet, että tämä koskee kaikkia yrityksiä. Nyt tulee olemaan joitain sellaisia tilanteita, joissa tämä oikeus nopeam- paan lomauttamiseen ei tosiasiaassa tule toteutumaan. Me emme vielä tiedä, mitkä ne ovat, koska neuvottelut ovat edelleen kesken, ehkä se ensi viikolla selviää, mutta joka tapauk- sessa tällaisia tulee olemaan edessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

Arvoisa puhemies! En kuitenkaan nyt tässä aktivoi tätä vastalauseita, mutta tulemme maanantaina toisessa käsittelyssä esittämään samansisältöisen pöytäkirjan, jossa sitten tämän tuomme esille.

Arvoisa puhemies! Vielä ihan lopuksi: Pidän tärkeänä myös, että paitsi että tämä mahdollistaa lomautuksen nopeutuksen, niin tässä on myös se, että myös määräaikaista työntekijöitä voidaan lomauttaa poikkeuksellisesti, koska kysyntä on monessa kohtaa täysin romahtanut, jolloin se on tärkeä asia, ja sen lisäksi myöskin niille, jotka ovat koeajalla, koeajan purkuja voidaan tehdä tuotannollisista ja taloudellisista syistä. Eli nämä kaikki asiat ovat merkittäviä, ja tämä esitys on mitä suurimmassa määrin kannatettava lukuun ottamatta tätä yhtä yksityiskohtaa, joka meidän mielestämme olisi pitänyt olla toisella, tasavertaisemmalla tavalla tehty.

16.13 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Kontulaa, valiokunnan puheenjohtajaa, jämäkän tiiviistä esittelystä.

Kun tässä puhutaan työehtosopimuksista ja myös erityisesti ja tuossa äskeisessä puheenvuorossa edustaja Satonen viittasi lomautuksiin, niin tarkoitus oli kysyä ministeriltä, mutta ehkä valiokunnan puheenjohtaja osaa vastata kysymykseen. Nythän on niin, että 2 500 suomalaista merimiestä on lomautettuna. Samaan aikaan Huoltovarmuuskeskus tukee ja hallituksen päätöksillä tuetaan ulkomaisia varustamoita, ja suomalaiset varustamat tulevat huhtikuun alussa jäämään satamiin ja nämä henkilöt sitten ovat lomautettuina. Onko valiokunnassa ollut keskustelua tästä näkökulmasta, myös tästä asiasta ja siitä, millä keinoilla nämä suomalaiset merimiehet olisi mahdollista saada turvaamaan huoltovarmuutta, vai onko todella niin, että olemme ulkomaisten yhtiöiden armoilla?

16.15 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Satonen piti hyvän ja ansiokkaan puheenvuoron, johon on hyvä jatkaa.

Tämä hallituksen esitys, joka valiokuntaan tuli käsittelyyn, on erittäin merkittävä siinä mielessä, että me tiedämme sen, että tällä hetkellä sadat ja tuhannet suomalaiset yritykset ovat tämän koronakriisin myötä syvissä ongelmissa johtuen täysin syistä, jotka eivät ole olleet heidän omissa käsissään, ja on ensiarvoisen tärkeää ja hienoa, että työmarkkinakeskusjärjestöt ovat löytäneet yhdessä, hyvinkin nopeasti vielä, keinot, millä voidaan tuoda joustoa tähän tilanteeseen, jotta toivottavasti mahdollisimman moni yritys pääsee tämän tilanteen yli ja toivottavasti myös mahdollisen monen suomalaisen työpaikka pystytään sitten siltä osin turvaamaan.

Herra puhemies! Kiinnitän huomion aivan samaan asiaan, mitä edustaja Satonen tässä toi esille. Hallituksen esityksessä siis esitettiin lomautusilmoitusajan lyhentämistä viiteen päivään, ja näen samalla tavalla, että tässä suhteessa työnantajia ja työntekijöitä tulisi kohdella samalla tavalla. Minusta on hyvinkin perusteltua, että tältä osin laki menee työehtosopimuksen yli — vaikkakin on näin, mitä valiokunnassa saimme selvitystä, että varsinkin suurilla aloilla käytännössä tämä asia on jo työehtosopimukseen sovittu, mutta siitä huolimatta on selvää, että meille tulee hyvin todennäköisesti jäämään tammöisiä katvealueita, aloja, joille käytännössä tätä lyhyempää ilmoitusaikaa ei saada sovittua. Se on minusta tämän hengen vastaista, ja siksi näen myös näin, että käytännössä lain täytyisi mennä työehtosopimuksen yli tältä osin.

Herra puhemies! Pääosin paketti on erittäinkin kannatettava. Näen, että se on tasapuolinen työntekijän ja työnantajan kannalta. Kuitenkin luulen, että se päämäärä on yhteinen:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

pelastaa suomalaisia työpaikkoja ja huolehtia siitä, että meillä ei ole tänä keväänä edessämme laajaa konkurssiaaltoa, mitä osa talousviisaistakin on meille ennakoanut. Siinä suhteessa nämä toimet, mitä nyt tässä esitetään, ovat erittäin tarpeellisia ja pääosin myös hyvin kannatettavia.

16.17 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarpeellisuus on täällä useaan otteeseen todettu. Todellakin, valtioneuvosto on antanut useaan otteeseen ymmärtää, että tässä yhteydessä toteutettava lomautusilmoituksen varoajan lyhentäminen koskee kaikkia yrityksiä. Se tarkoittaa silloin kaikkia yrityksiä kaikilla toimialoilla, ja tämä ei tämän esityksen mukaan nyt selvästikään pidä paikkaansa. Mielestäni hallituksen aikaisemmat ilmoitukset tästä eivät nyt toteudu.

Edustaja Markus Lohi kiitti täällä työmarkkinajärjestöjä siitä, että ne ovat sopineet poikkeuksellisista järjestelyistä. Tässä salissa pitää kuitenkin olla tarkka valtiosäännöstä. Järjestöt eivät ole sopineet yhtään mitään lainsäädännöstä eivätkä voikaan sopia, tietenkään. Lainsäädännön valta ja vastuu ovat tässä salissa — onneksi niin. Järjestöt ovat voineet sopia ehdotuksista tälle salille, ja tämä sali päättää, tällä salilla on vastuu.

Lomautuksen helpottaminen ei siis koske kaikkia yrityksiä. Me emme vielä tiedä, onko tämä laaja ongelma, mutta tämä ei ole pelkästään periaatteellinen kysymys. On huomattava, että tämä on monelle pienyritykselle myös tietokysymys. Suomessa on muistaakseni yli 300 työehtosopimusta, eikä pienyrittäjä aina voi edes tietää, mitä työehtosopimusta sovelletaan tai mitä siinä määrätään.

On myös harhaanjohtavaa tässä yhteydessä puhua sopimusautonomiaan puuttumisesta, koska kaikki pakottava lainsäädäntö on aina sopimusautonomiaan puuttumista. Hallituksen esityksessä sanotaan, että tässä tilanteessa ei ole haluttu ylittää työehtosopimuksia. Se on lähes hassunkurinen lausunto, koska ei kai nyt tämän selvempää poikkeustilaa valtakunnassa voi olla.

Siksi mielestäni kokoomuksen valiokuntaedustajien tekemä vastalause on mitä perustelluin, vaikka tämä itse hallituksen esitys toki ansaitsee muuten kiitosta. — Kiitos.

16.20 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Tuskin kukaan meistä olisi arvannut, millainen koronataifuuni pyyhkäisee maapallon yli. Jos ajatellaan viime syksyä, niin ei kukaan ajatellut tätä ihan erilaista maailmaa, mikä nyt on. No, tästä johtuen sitten työmarkkinakeskusjärjestöt laativat yhteisen esityksen toimista, joilla alennetaan työllistämisen kustannuksia, joustavoitetaan työlainsäädäntöä ja parannetaan työttömiksi ja lomautetuksi joutuneiden palkansaajien sosiaaliturvaa. Tämä esitys on nyt yksi osa sitä, ja tässähän mahdollistetaan lomauttaminen nopeammin ja myös määräaikaisten lomauttaminen. Mikään yritys ei haluaisi lomauttaa, kun kerta silloinhan se tietää sitä, että yritys ei tuota niin paljon kuin silloin, kun siellä on kaikki työntekijät tekemässä ja bisnekset menevät eteenpäin, mutta nyt tämä koronakriisi on aiheuttanut sen, että talous on aika paljon pysähtynyt ja monessa firmassa on nytten kassakriisi. Ja tämä johtaa nyt siihen, että näitä toimenpiteitä tehdään ja niillä yritetään pitää nyt yrityksiä pystyssä. Jokainen muistaa 90-luvun lamas-takin, mitä kävi, kun niitä yrityksiä kaatui — me näemme vieläkin niiden seurauksia. Toivotaan, että näillä toimilla nyt saadaan aikaiseksi sellaista, että ei tulisi hirveitä tragedioita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

16.21 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä esitys, ja hyvin on tuolla valiokunnassa, mietinnössä, todettu tämä tematiikka tähän liittyen. Haluan myös kiittää edustaja Satosta siitä, että tätä varsinaista aktivointia ei täällä tapahdu.

Nyt olemme kriisin keskellä, ja hallitus tietysti tekee kaikkensa ja yhtä lailla eduskunta opposition tuella näitä asioita, jotta pystytään pikaisesti puuttumaan tähän ja parantamaan myöskin ja takaamaan ihmisten toimeentuloa. Mutta tämä on iso periaatteellinen kysymys, ja edustaja Vartiainen hienosti mielestäni toi sen esiin. Tämähän koskee koko sopimusyhteiskuntaa, ja itse ajattelen, että sitä periaatteellista keskustelua ei ehkä tässä vaiheessa nyt halutakaan käydä, ja ehkä juuri siitä syystä tuota aktivointia ei ole tapahtunut. Mutta täytyy henkilökohtaisesti todeta, että olen Vartiaisen kanssa hyvin samoilla linjoilla: että kyllä tämä talo on se, joka päättää. Eli uskon, että nämä asiat tulevat myöhemmin jossakin vaiheessa esiin, mutta nyt menemme tällä pohjalla ja teemme yhdessä opposition kanssa kaikkemme, että tämä maa pärjää ja menee eteenpäin myös tämän kriisin jälkeen.

Haluan loppuun vielä todeta, että kyllä tämä toisaalta on myöskin osoitus siitä, että kyllä tämä sopimusyhteiskuntakin toimii.

16.22 **Antti Kurvinen kesk:** Herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva mietintö liittyy tähän COVID-19:n, niin sanotun koronaviruksen, pandemian aiheuttamaan valtavaan talousshokkiin, minkä myös Suomi on kohdannut kaikkien muitten maailman maitten yhteydessä. Käytännössä monelta yritykseltä on se oma liiketoiminta loppunut seinään jos ei ihan yhdessä yössä niin kahdessa päivässä, kuin veitsellä leikaten. Nyt me kamppailemme sitten sellaisen tilanteen yhteydessä, että yritämme pelastaa mahdollisimman monta suomalaista yritystä ja ennen kaikkea mahdollisimman monen suomalaisen ihmisen työpaikan. Siihen liittyen tällä nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä ja siihen liittyvällä mietinnöllä, mikä nyt on pöydällä, pyritään helpottamaan ihmisten lomauttamista, että nopeammin pystytään lomauttamaan ja että myös määräaikaissa työsuhteessa olevia ihmisiä pystytään lomauttamaan.

Kiitan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa tämän asian erittäin rakentavasta käsittelystä ja tämän asian erittäin ripeästä käsittelystä. Sanoisin, että tässä esityksessä yksi tärkeimpiä asioita on se, että tämä saadaan nyt läpi tästä parlamentista ja tästä myllystä mahdollisimman nopeasti, jotta me pystymme huolehtimaan niistä yrittäjistä ja työntekijöistä.

Lomautuslappu on aina surullinen hetki elämässä. Se on huono päivä, mutta lomautuspäivä on parempi päivä kuin se päivä, että saa potkut ja oma firma tai oma työpaikka menee konkurssiin. Se pitää muistaa. On parempi, että lomautetaan kuin että irtisanotaan, ja hirveintä on se, jos menee periaatteessa terveitä yrityksiä likviditeettikonkurssiin, kasvukriisin takia konkurssiin, tällaisen yllättävän tautitilanteen takia.

Sanon ehkä vielä, puhemies, sen, että varmasti tämä esitys ei ole täydellinen. Tiedän, että kentällä pienyrityksissä olisi toiveita taannehtivasta lainsäädännöstä. On tiettyjä toimialoja, joita tämä ei koske, niin kuin tuossa aiemmissa puheenvuoroissa, ehkäpä kokoomuksen puheenvuoroissa voimakkaimmin, tuli esille. Mutta tärkeintä on, että ripeästi helpotetaan lomauttamista ja ripeästi pystytään auttamaan yrittäjiä ja yrityksiä mieluummin pitämään ihmiset lomautettuna kuin niin, että heillä ei ole enää mitään työpaikkaa ja heidät irtisanotaan.

Sen vielä, puhemies, totean tähän loppuun, että täällähän edustaja Meri vähän aikaisemmin otti esille sen, mikä on se kuntien rooli ja miten tämän kriisin hoitaminen jatkuu. Tästähän pitää mennä sillä tavalla vaiheittain tämän koronan talouskriisin hoitamisessa. Mie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

lestäni ensimmäinen vaihe on se, että meidän pitää pystyä nämä yritykset pelastamaan. Yrityksiä pelastetaan sillä, että löysennetään lainsäädäntöä, mistä nyt on kysymys, väljennetään sitä, tai sitten annetaan yritystukia, mitä käsitelimme eilen lisätalousarvion yhteydessä, ja sitten seuraavana pykälänähän meillä on täällä päiväjärjestyksessä työttömyysturvavan parantaminen, jolloin valtio auttaa niitä lomautettuja ihmisiä. Mielestäni sen jälkeen kun yrityskenttä on hoidettu, pitää ryhtyä hoitamaan kuntia, miettimään valtionosuuksien lisäyksiä, ja sitten vuoden parin päästä tällä vaalikaudella tämä sali miettii, miten Suomen taloutta hoidetaan tämän pandemian tukahduttua.

16.26 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on todellakin tarpeellinen, ja esitys on kiireellinen. Myös omalta osaltani haluan antaa kiitoksen valiokunnalle tämän nopeasta ja asiallisesta käsittelystä.

On myös todettava, että työmarkkinakeskusjärjestöt ansaitsevat tässä kiitoksen ja huomionosoituksen, että ovat kyenneet tekemään yhteisen esityksen hallitukselle tähän liittyen. On todellakin tärkeää, että yritysten pelastamiseksi tehdään nyt se, mitä voidaan tehdä. Myös työntekijöiden kannalta on tärkeää, että irtisanomisten sijaan pystyttäisiin mahdollisimman suurelta osin turvautumaan nimenomaan näihin lomautuksiin, mutta kyllähän tässä on todettava, että ei tälläkään esityksellä valitettavasti kyetä tätä yrityksiä uhkaavaa ja kohtaavaa tilannetta hoitamaan kokonaisuudessaan. Joka tapauksessa kaikki se, mitä pystytään tekemään, on tehtävä.

Nämä kokouksen vastalauseessa esiin nostetut huomiot siitä, että kaikki toimialat eivät tässä ole mukana, ovat aiheellisia. Itse suhtautuisin kyllä myönteisesti siihen ajatukseen, jos eduskunta voisi tämän ponnin hyväksyä sitten, kun se toisessa käsittelyssä tänne tuodaan.

Kiinnitin huomiota siihen, että nämä lait ovat voimassa 30.6. saakka. Tässä on tullut kovin erilaisia päivämääriä ja aikarajoja nyt näitten lakien kohdalla. Tietenkin tämän lainsäädännön kohdalla varmasti on perusteltua, että tämä jatkuu jonkin verran pidempään kuin nämä muut päivämäärät, mutta ehkä jonkinlaista sekaannusta myös näistä kovin erilaisista päivämääristä voi tulla nimenomaan sen suhteen, mikä on ikään kuin se arvio siitä, miten kauan tämä kriisi ja poikkeustilanne tulee kestämaan.

16.28 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Junnilan kysymykseen: Valiokunnassa ei ole ollut keskustelua huoltovarmuuden turvaamistoimien yhteydestä suomalaiseseen lomautustilanteeseen. Kysymyshän on tässä EU-valtiontukisäännöistä, ja työ- ja elinkeinoministeriö notifioi näistä tuista EU-komissioon, ja se ei varsinaisesti kuulu valiokunnan toimialaan.

Sitten muutama sana tästä työehtosopimusautonomian ohittamisesta tai sivuun siirtämisestä tässä kohtaa.

Nyt pitää tunnistaa tilanne. Me olemme yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa meillä on hyvin nopeasti etenevä kriisi, jossa me tarvitsemme nopeita, viisaita ja tehokkaita toimia lyhyellä varoitusajalla. Sen vuoksi työmarkkinaosapuolet ovat esittäneet meille paketin, jossa he ovat keskenään junailleet niitä ehdotuksia, joita he katsovat, että on lyhyellä varoitusajalla helposti vietävissä sinne työmarkkinakenttään niin, että siitä ei isoa kuprua synny missään vaiheessa.

Vaikka edustaja Vartiainen on aivan oikeassa — se, mitä laissa säädetään, säädetään tässä talossa eikä suinkaan työmarkkinaosapuolten kesken — niin nämä realiteetit on hyvä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

tunnistaa siellä taustalla. Mikäli me lähtisimme pelaamaan työehtosopimusautonomian kanssa, se edellyttäisi huomattavasti pidemmän lainvalmisteluprosessin eikä kyllä ehtisi koronan ensimmäiseen eikä ehkä siihen toiseenkaan aaltoon vielä. Sen tarkoituksenmukaisuudesta nimenomaan suhteessa tämän kriisin hallintaan ei ole osoitettu minkäänlaista näyttöä, kun otetaan huomioon, että me tiedämme jo tällä hetkellä, että merkittävä osa työmarkkinakentästä on nämä muutostoimet ottanut käyttöön, kun tässä tarkoituksena on nimenomaan estää laajamittaisempien yhteiskunnallisten vaikutusten syntyä, ei turvata yksittäisten yritysten oikeuksia.

Edustaja Vartiainen toi tässä esiin yhtenä argumenttina, että pienet yritykset eivät tiedä työehtosopimustaan ja sen takia tätä on hankala toteuttaa. On aivan totta, ja tähän valiokuntakin mietinnössään kiinnitti huomiota, että tiedotus tässä tilanteessa varmasti on haastavaa, mutta en voi olla huomauttamatta tässä, että työehtosopimuslain 4 §:n mukaan, jos työnantaja on palkannut työntekijän joko toistaiseksi tai yli kuukauden mittaiseen työsuhteeseen, hänen on viimeistään pyydettäessä toimitettava työntekijälle tieto työsuhteen ehdoista, jotka sisältävät myös sovellettavan työehtosopimuksen. Eli jos yrittäjä ei tiedä, mitä työehtosopimusta pitäisi soveltaa, niin hänen ei pitäisi palkata työntekijöitä, ja tämä lain-säädäntö ei silloin koske hänen yritystään.

16.32 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä niin sanottu työmarkkinajärjestöjen työelämää koskeva koronapaketti osoittaa sen, että meidän työmarkkinajärjestöt ovat hyvin pragmaattisia. Silloin, kun hätä on käsillä, etsitään käytännön ratkaisuja ja etsitään sellaisia ratkaisuja, jotka kohtelevat tasapuolisesti niin työntekijöitä kuin yrittäjiäkin, jotta yhteistä työllisyyttä pystytään pelastamaan, ja jos silloin sotkeennutaan niihin asioihin, jotka ovat ideologisia, ne keskustelut menevät jutturaan ja sellaista ratkaisua ei synny nopeasti. Me olemme eri mieltä siitä, miten näitä ideologisia asioita ratkaistaan, mutta minun mielestäni on aivan oikein, että silloin, kun tarvitaan nopeita välineitä, käytetään niitä, joista se sopu on löydettävissä, ja tämä koronapaketti on siitä hyvä esimerkki.

Mutta kun täällä kysyttiin tästä merenkulun huoltovarmuudesta, joka nousi esiin keskustelussa, niin voisi todeta, että siinäkin on kyse koronasta ja siitä, että kun matkustajaliikenne ei toimi, niin pitää turvata tavaraliikenne. Kyse on elintarvikkeista, kyse on lääkkeistä, kyse on monista elintärkeistä asioista, ja sen vuoksi Huoltovarmuuskeskus on tämän tuen myöntänyt. Se ei suinkaan ole vain ulkomaisille yrityksille, vaan näissä tukijärjestelyissä on mukana viisi Suomen lipun alla olevaa yhtiötä, yksi Ruotsin lipun alla ja yksi Viron lipun alla, ja se toimii niin, että tällä tuella katetaan sitä epäkannattavuutta, joka tälle merenkululle tulee silloin, kun henkilöt eivät liiku mutta tavaraa pitää liikutella. Tämä on EU-säännösten mukainen, sen vuoksi se on tehty niin kuin on, mutta se on myös mahdollista periä takaisin myöhemmin, jos käy ilmi, että kannattavuus olisikin ollut olemassa ilmankin tätä tukea.

16.33 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnalle hyvästä työstä. Aivan täydellinen se ei tietenkään tällä ajalla ole, niin kuin tässä edustaja Satonen puhui, mutta omat ongelmansa tässä on. Ymmärrän molempien puolien näkökulmat. Tilanteen tietysti pitäisi olla tasapuolinen kaikille toimijoille, kaikille yrityksille — toivottavasti siihen vielä ratkaisuja löytyy.

Tässä yhteydessä en voi olla ottamatta esille sitä tilannetta, mikä yrityksillä on käsillä. Senaatti-kiinteistöt ilmoitti tänään, että he antavat yrityksille jopa 100 prosenttia alennusta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

vuokrasta erikseen sopien, ja nyt kuntien käytännöt vaihtelevat hyvin voimakkaasti siinä, miten eri kunnat toimivat yritysten kanssa. Toivoisin, että tähän saadaan jotain koordinaatiota. Onko se sitten Kuntaliitto, joka suosittelee kunnille, tai mikä on se toimintamalli, mutta yritykset ovat todella kovilla, ja sieltä ei paljoa tarvitse tulla lupausta tai vastaantuloa, joka saattaa ratkaista sen, haluaako yrittäjä edes yrittää jatkaa a) yrityksen elämää ja pahimmassa tapauksessa jopa b) omaa elämäänsä.

16.35 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiurun puheenvuoroon — vaikka se ehkä meneekin hieman asiasta ohi — on pakko kyllä jatkaa. Se on ihan totta, että yrityksillä on paljon muitakin murheita kuin tämä henkilökunta-asia tällä hetkellä. Jos liikevaihto on täysin romahtanut, niin se vuokra-asia on kyllä erittäin iso. Olisi todella tärkeätä, että varsinkin nämä isot vuokranantajat tulisivat vastaan.

Palatakseni vielä tähän työsopimusasiaan, niin ymmärrän, että tämä asia voidaan nähdä myös periaatteellisena. Itse jonkun aikaa myöskin näitä työmarkkina-asioita seuranneena näen sen kyllä oikeastaan siitä näkökulmasta, että silloin, kun tämäkin sopimus on tehty järjestötasolla ja keskusjärjestötasolla on tämä asia tehty, niin minusta on aika kohtuutonta, että sitten on joitakin liittoja, jotka eivät ikään kuin suostu tekemään sitä ratkaisua, joka keskusjärjestötasolla on tehty. Nämä muutamat liitot — en tiedä vielä, mitä ne ovat tällä kerralla, ehkä voisi veikata, mitä siellä mahdollisesti on — joka tapauksessa vievät vähän pohjaa pois siltä koko systeemiltä. Sen takia olisi minusta aika hyvä, että tällaisessa tilanteessa, kun kyse on poikkeusoloista, tämä laki menisi tässä ylitse. Silloin se olisi itsestään selvää, että se koskee kaikkia.

Sen ymmärrän, että silloin, kun kyse on normaalista lainsäädännöstä, voi olla perusteltua se, että TESeillä mennään yli näistä siitä näkökulmasta katsoen, että alojen tilanne saattaa olla erilainen, mutta nyt ollaan semmoisessa tilanteessa, että tämä tilanne kohdistuu lähes kaikkiin. Olisi hyvin selkeätä silloin, että mennään yhteisillä pelisäännöillä.

16.37 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula täällä peräänkuulutti mahdollisimman tehokkaita toimia, joilla tässä kriisitilanteessa saadaan nopeasti muutetuksi kaikkialla työelämän sääntöjä. No, ilman muuta siinä tehokkain tapa on tietenkin säätää laki, joka koskee kaikkia. On ihan suorastaan naurettava ajatus, että tässä yhteydessä olisi tarvittu pidempi valmistelu sille, että pykälä olisi kirjoitettu kokoomuksen ehdotuksen mukaisella tavalla. On myös jokseenkin epäuskottava ajatus, että tällaisessa tilanteessa tästä asiasta olisi syntynyt merkittäviä työtaisteluja.

Edustaja Filatov halusi jotenkin ideologisoida tämän kysymyksen. No, jos sitä ideologisoidaan, niin onhan tämä nyt ideologinen ratkaisu siinä samassa hengessä, sen saman ideologian hengessä, jolla on vuosikausia esimerkiksi syrjitty järjestäytymättömiä yrityksiä, koetettu saada heidät vaikeampaan asemaan vain siksi, että järjestäytyminen olisi Suomessa houkuttelevaa. Kyllä tämä selvästi osoittaa jotain halua pitää jostain ideologiasta kiinni aika vahvasti siinäkin tapauksessa, että se aiheuttaa selvästi eriarvoisen tilanteen eri yritysten välillä.

Edustaja Kontula täällä saarnasi ja läksytti yrityksiä siitä, mitä heidän pitäisi tietää. Yritystoiminta on aika vaativaa, ja minä suosittelisin edustaja Kontulalle tutustumista monen pienyrittäjän arkeen: ei se aina niin helppoa ole. Teidän mielestänne pitäisi tietää, kaikki eivät tiedä, mutta tuottavat silti hyvinvointia ja arvonlisää itselleen, työntekijöilleen ja verotulojen kautta kaikille muillekin. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2020 vp

16.39 **Anna Kontula vas:** Edustaja Vartiainen, ette varmaankaan nyt edellisellä puheen-
vuorollanne tarkoittanut, että yrittäjiltä ei voida edellyttää, että he tunnistavat pitkälti va-
kiintuneet ja pitkään voimassa olleet, aivan työnantajavelvoitteiden ytimessä olevat sään-
nökset noudatettaviksi. Jos nyt puhutaan työsopimuslaista ja sen soveltamisesta, joka ei
ytimeltään ole muuttunut kymmeneen vuosiin, ja jos nyt edustaja Vartiainen on sitä mieltä,
että yrittäjiltä ei voida edellyttää, että he tästä selviävät, niin kyllä me olemme sitten sellai-
sessa maailmassa, että minkä takia ylipäätään työmarkkinoilla lakeja säädetäänkään. Ky-
symys ei ole mistään poikkeuksellisesta pienestä kommervenkistä vaan ihan yleistason
laista, joka koskee kaikkia työnantajia, on koskenut jo niin kauan kun tämäntyyppinen yh-
teiskuntajärjestelmä meillä on ollut käytössä.

Mitä tulee sitten siihen, olisiko kokoomuksen esittämä malli ollut hoidettavissa yhtä ii-
sisti kuin tämä nyt valittu tie, niin meillä on ministeriön arvio, jonka mukaan kysymys olisi
ollut perustuslailla turvattuun työehtosopimusautonomiaan puuttumisesta. Koska työehto-
sopimustie on tässä yhteydessä nopeampi ja koska koko esitys perustuu työmarkkinajär-
jestöjen yhteiseen esitykseen hallitukselle, pidettiin esitettyä järjestelyä perusteltuna. Ja
tässä muistiossa, joka siis on nyt jo parin päivän takaa, arvioidaan, että jo siinä vaiheessa 80
prosenttia työmarkkinoista olisi muuttanut työehtosopimuksensa vastaamaan tätä säänte-
lyä, ja siinä vaiheessa neuvottelut olivat vielä monella alalla kesken. Siellä tosiaan oli yk-
sittäisiä aloja, kuten esimerkiksi farmaseutit, jotka katsoivat, että heillä ei ole tässä koron-
akriisissä sellaista lomautusuhkaa, että heidän kannattaisi työehtosopimukseen näitä
muutoksia lähteä viemään, ja sen takia päätöserustaisesti oltiin jo päätetty olla sitä teke-
mättä, mutta noin yleisesti ottaen tästä on tulossa varsin kattava paketti.

16.41 **Juhana Vartiainen kok:** Arvoisa puhemies! Mikään ei kuitenkaan nyt poista sitä
tosiasiaa, että hallitus on kertonut tämän muutoksen koskevan kaikkia yrityksiä ja nyt se ei
tule sitä tekemään. Tässä on aivan selvä ristiriita sen välillä, mitä hallitus on kertonut teke-
vänsä ja mitä täällä nyt toteutuu. Sitä ei mikään kaunis puhe tässä salissa muuta.

Sen lisäksi näistä työehtosopimuksista ja yrityskentästä: tutustuisittepa yritystoiminnan
arkeen, yrityksiä tulee ja menee koko ajan. Työehtosopimuskenttäkin elää: Työehtosopi-
muksia on, jos muistan oikein, yli kolmesataa. Monia yrityksiä koskevat monet sopimuk-
set, ja jatkuvasti käydään oikeusteitse riitoja siitä, mitä sopimusta mihinkin kysymyksen
sovelletaan.

Se, miten tuo hallituksen esitys on kirjoitettu, on eri asia kuin se, miten sitä tässä talossa
arvioidaan. Eli nähdäkseni tämä kokoomuksen vastalauseen mukainen toimintatapa olisi
ollut äärimmäisen hyvin perusteltu. Totta kai hallituksen esityksessä se kirjoitetaan halli-
tukselle suosiollisella tavalla, mutta tässä on tullut päivänselväksi, että yritysten samanar-
voinen kohtelu ei nyt hallituspuolueita kiinnostanut.

Yleiskeskustelu päättyi

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Nyt
käsitellään muutosehdotukset. Muutosehdotuksia ei ole esitetty. Yksityiskohtainen käsit-
tely on päättynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 26/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuk-
sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.